

Høringsnotat

Politiavdelingen

Dato: 5. oktober 2026

Saksnr: 26/5400

Høringsfrist: 4. januar 2027

Forslag til endringer i politiloven - utvidelse av fristen for innbringelse og adgang til å stille krav om skikkethet ved opptak til videreutdanning og høyere grads studier ved Politihøgskolen

Innhold

1	Hovedinnhold	3
2	Utvidelse av fristen for innbringelse.....	3
2.1	Bakgrunn.....	3
2.2	Gjeldende rett	4
2.2.1	Politilovens inngrepshjemler overfor barn	4
2.2.2	Gjennomføringen av frihetsberøvelse av barn.....	7
2.2.3	Straffeprosessuelle tvangsmidler overfor barn	9
2.3	Grunnloven og internasjonale forpliktelser	10
2.4	Andre lands rett	12
2.4.1	Sverige.....	12
2.4.2	Danmark	13
2.5	Departementets vurderinger og forslag	13
2.5.1	Behovet for utvidelse av fristen	13
2.5.2	Hvor lang bør fristutvidelsen være?.....	15
2.5.3	Skjerpet nødvendighetskrav.....	16
3	Skikkethet som vilkår for opptak til videreutdanning og høyere grads studier ved Politihøgskolen	17
3.1	Departementets vurdering og forslag	18

4	Økonomiske og administrative konsekvenser	19
5	Forslag til endringer i politiloven	20

1 Hovedinnhold

Justis- og beredskapsdepartementet sender med dette på høring forslag til to innbyrdes uavhengige endringer i politiloven. I politiloven § 8 foreslås fristen for innbringelse av barn under 18 år utvidet fra fire til seks timer. I politiloven § 24 b foreslås tilføyd at Politihøgskolen, dersom studiet skal kvalifisere for ansettelse i eller arbeid for politiet, eller dersom studiets innhold, varighet eller andre særlige grunner tilsier det, også kan fastsette krav om skikkethet for opptak.

2 Utvidelse av fristen for innbringelse

2.1 Bakgrunn

Regjeringen arbeider for trygghet for barn og unge. Som del av dette arbeides det for raskt å få ned kriminaliteten blant barn og unge og hindre nyrekruttering ved å forebygge bedre. Norge har en relativt liten andel barn og unge som er involvert i kriminalitet. Samtidig peker både statistikk og erfaringsbasert kunnskap i retning av at det finnes en mindre gruppe barn og unge som gir særlig grunn til bekymring fordi de begår gjentatt og til dels alvorlig kriminalitet.

Prioriteringen av tiltak på dette området må ses i lys av den senere tids negative utvikling der unge barn involveres i grov voldskriminalitet initiert av kriminelle nettverk. Politiet peker på en utvikling i kriminalitetsbildet der kriminelle aktører bruker nye metoder for organisering, rekruttering og utnyttelse av barn og unge til kriminelle handlinger. Ifølge politiet er barn og unge under 15 år nå mer utsatt for å bli rekruttert og utnyttet av tunge kriminelle aktører til utførelse av alvorlige straffbare handlinger. Denne utviklingen har vært markant i Sverige, og det har også vært flere eksempler på det samme i Norge i senere tid. Noe av bakgrunnen for at barn og unge utnyttes til kriminalitet antas å være at de verken kan pågripes eller straffes, og at politiet også har få andre virkemidler for å hindre og reagere mot barn som begår straffbare handlinger.

I forbindelse med arbeidet med å identifisere tiltak mot barne- og ungdomskriminalitet har politiet kommet med innspill om at tidsfristen for innbringelse av barn bør utvides.

Innbringelser av barn under 18 år med hjemmel i politiloven § 8 skjer ifølge politiet i et begrenset antall saker årlig. I hovedsak foretas innbringelser av barn under 15 år i tilknytning til alvorlig kriminalitet, oftest grov voldskriminalitet som grovt ran, grov kroppsskade, drapsforsøk eller lignende, i tillegg til trusler, ordensforstyrrelser, rus eller andre saker hvor barn utnyttes av eldre eller organiserte kriminelle. Slike saker kan være sammensatte og komplekse. Politiet opplyser videre at hjemmelsgrunnlaget som benyttes ved frihetsberøvelse av barn under 15 år oftest er politiloven § 13 andre ledd. Innbringelser med hjemmel i § 8 forekommer også, men i mindre omfang.

Politiet peker på at en lengre frist for innbringelse av barn vil gi politiet mer tid til å få kontroll på og avklare nærmere det som ofte er en uavklart situasjon i tilknytning til en nylig begått kriminell handling. God ivaretagelse og oppfølging kan nødvendiggjøre kommunikasjon og koordinering med foreldre, verge og barnevern, innimellom også forsvarer og tolk, og en utvidet frist vil gi politiet bedre mulighet til å sikre dette. Særlig ved innbringelse av barn utenfor normal arbeidstid, det vil si på kvelds-, nattestid og helg, kan det innenfor en firetimersfrist være utfordrende for politiet å oppnå kontakt med andre aktører og få avklart med disse om og hvordan barn som har vært innbrakt, skal følges opp.

Departementet har også mottatt innspill fra politiet og påtalemyndigheten om at det er behov for å vurdere en hjemmel i straffeprosessloven for pågrepelse av barn under kriminell lavalder som ledd i etterforskingen av straffesaker hvor barn er mistenkt. Departementet vil vurdere om det bør foreslås en slik hjemmel, og vil ev. komme tilbake til dette i et eget høringsnotat.

2.2 Gjeldende rett

Politiet kan frihetsberøve personer både med hjemmel i politiloven og straffeprosessloven, men formålene med inngrepshjemlene etter de to regelsettene er ulike. Frihetsberøvelse som ledd i etterforsking reguleres av straffeprosessloven, mens frihetsberøvelse for å ivareta ro, orden og sikkerhet reguleres av politiloven. Vilkårene for bruk av straffeprosessuelle tvangsmidler er gjennomgående strengere enn vilkårene for polisiære inngrep.

Pågrepelse av personer som ledd i etterforsking og straffesaksbehandling er underlagt påtalemyndighetens kontroll, med riksadvokaten som øverste ansvarlige. Innbringelse etter politiloven er en del av politiets polisiære virksomhet og skjer i den forvaltningsmessige styringslinjen hvor politiet er underlagt Justis- og beredskapsdepartementet.

2.2.1 Politilovens inngrepshjemler overfor barn

Politiloven § 8 gir politiet hjemmel til å innbringe personer i nærmere angitte situasjoner. Innbringelse er et polisiært virkemiddel og er ikke – i motsetning til pågrepelse etter straffeprosessloven – betinget av mistanke om en straffbar handling. Første ledd nr. 1 hjemler innbringelse av den som på offentlig sted forstyrrer ro og orden eller lovlig ferdsel, mens nr. 2 gir hjemmel for det samme for å forebygge ro- og ordensforstyrrelser fra personer som ikke etterkommer pålegg fra politiet om å fjerne seg fra offentlig sted. Første ledd nr. 3 hjemler innbringelse av personer som ikke overholder plikten til å oppgi personalia når politiet ber om det.

Første ledd nr. 4 er av en annen karakter enn de tre andre grunnlagene for innbringelse, idet denne gir hjemmel for å innbringe personer som «treffes på eller ved et sted der det må antas å være begått en forbrytelse umiddelbart forut».

Hjemmelen skiller seg ut ved å være begrunnet i etterforsningshensyn, selv om den er plassert i politiloven. Denne innbringelseshjemmelen var tidligere hjemlet i straffeprosessloven. Da bestemmelsen ble foreslått flyttet til politiloven ble den beskrevet slik: «Kjernepunktet i nr. 4 er at personer som ikke mistenkes for noen straffbar handling kan innbringes til politistasjonen m.v. Ikke sjelden påtreffer politiet flere personer på åstedet som kanskje skylder på hverandre, uten at omstendighetene utpeker noen bestemt mistenkt», se *Utkast til ny lov om politiet med motiver* (1991) del V side 67. Departementet understreket i den senere proposisjonen at dersom det åpenbart vil bli innledet strafforfølgning mot en som er anholdt, vil det være riktig å følge straffeprosesslovens regler med én gang. Videre fremgår det at man som hovedregel skal bruke straffeprosessloven når både politiloven og straffeprosessloven kan brukes hvis det ligger an til at forholdet vil bli fulgt opp med etterforskning, jf. Ot.prp. nr. 22 (1994–1995) punkt 2.6.1 side 20.

Innbringelsesadgangen etter nr. 4 gjelder kun dersom det antas å være begått en «forbrytelse». Skillet mellom forseelser og forbrytelser ble fjernet ved innføringen av gjeldende straffelov, uten at begrepet i politiloven ble endret. Begrepsbruken innebærer uansett at innbringelse etter nr. 4 kun er aktuelt i forbindelse med relativt alvorlige lovbrudd, eksempelvis drap, grove kroppsskader, ran og grove tyverier.

Politiet kan innbringe personer til «politistasjon eller annet lokale som benyttes under polititjenesten», jf. politiloven § 8 første ledd. Innbringelsen skal aldri vare lenger enn det som er nødvendig, og kan maksimalt vare i fire timer, jf. andre ledd. De fire timene regnes fra tidspunktet politiet beslutter at innbringelse skal skje, slik at også transporttid til politistasjonen regnes med. Bestemmelsen oppstiller ingen nedre aldersgrense for hvem som kan innbringes, og hjemmelen omfatter dermed både personer over og under den strafferettslige lavalder.

Politoloven § 13 første ledd gir politiet adgang til å «vise eller bringe hjem barn som antas å være under 15 år, som driver omkring på egen hånd på offentlig sted etter kl. 22.00». Det samme gjelder barn under 18 år som bryter oppholdsforbud ilagt etter straffeprosessloven § 222 c. Med uttrykket «vise hjem» menes at politiet gir vedkommende et pålegg om å ta seg selv hjem, mens uttrykket «bringe hjem» innebærer at politiet alternativt kan ledsage barnet hjem, se Ot.prp. nr. 22 (1994–95) punkt V side 64. Etter andre ledd første punktum skal politiet «ta hånd om» barn som antas å være under 15 år som påtreffes under omstendigheter som klart innebærer en alvorlig risiko for barnets helse eller utvikling. Politiet skal «umiddelbart» sørge for at barnet blir brakt til verge eller annen foresatt eller om nødvendig til barnevernsmyndighetene. Politiet kan også gripe inn overfor barn over 15 år hvis det er «grunn til å anta at inngripen vil være tjenlig».

Politoloven § 13 hjemler ikke innbringelse eller forvaring, kun midlertidig håndtering og transport av barnet for å få det brakt til verge, annen foresatt eller, om nødvendig, barnevernsmyndighetene. Det er antatt i juridisk teori at

bestemmelsen ikke stenger for midlertidig tilbakeholdelse for å ta barnet dit det skal. Bestemmelsen oppstiller ingen lengstefrist for varigheten av inngrepet, men det ligger i beskrivelsen av hva politiet kan gjøre i første ledd og bruk av begrepet «umiddelbart» i andre ledd at det kun er snakk om kortvarige inngrep. Politiet vil i praksis ofte kjøre barnet til nærmeste politistasjon og vente der til verger eller barnevernstjenesten kan komme og hente det. Bestemmelsen bygger på den forutsetning at primæransvaret for barns helse og utvikling hviler på foreldre eller andre verger, subsidiært barnevernsmyndighetene, se Ot.prp. nr. 22 (1994–95) punkt V side 64: «Politiets engasjement vil begrense seg til å få i stand en midlertidig foranstaltning i påvente av at den eller de ansvarlige kan overta.» Bestemmelsen kan ikke brukes til straffeprosessuelle formål, for eksempel for å hindre barnet i å forspille bevis for en straffbar handling.

Kompetansen til å beslutte inngrep etter politiloven kapittel II, som inkluderer §§ 8 og 13, er lagt til polititjenestepersonene selv, jf. politiloven § 4, jf. § 20. Den enkelte tjenesteperson må dermed vurdere når inngrep er nødvendig og forholdsmessig ut fra situasjonens alvor og tjenestehandlingens art og formål.

Politiloven § 6 fastsetter at politiet kan bruke makt når det er nødvendig og forholdsmessig for å løse et tjenesteoppdrag. I politiinstruksen § 3-2 første ledd er det presisert at «følgene for den maktanvendelsen rettes mot» skal tas i betraktning i vurderingen av om makt bruk er klart nødvendig og forsvarlig. Det følger allerede av disse bestemmelsene at det ved bruk av makt mot barn gjelder et kvalifisert forholdsmessighetskrav, som innebærer at det skal mer til for at maktutøvelse overfor barn kan anses som forholdsmessig. Det følger videre av politiloven § 6 sjette ledd at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn når tjenestehandlingen berører eller skjer overfor eller i nærvær av barn. Bestemmelsen ble innført for å fremheve at kravet i Grunnloven § 104 andre ledd om at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved handlinger og avgjørelser som berører barn, også gjelder ved politiets tjenestehandlinger, se særmerknaden til bestemmelsen i Prop. 45 L (2023–2024) punkt 6.1 side 32. I punkt 3.4 side 15 understrekes viktigheten av at politiet i sin rolle som maktutøver er bevisst på og har kunnskap om barns behov.

Det særlige kravet til forholdsmessighet som gjør seg gjeldende ved maktbruk overfor barn er også fremhevet. Samtidig er det i særmerknaden bemerket at bruk av fysisk makt overfor barn i enkelte tilfeller kan være til barnets beste, selv om barnet ikke selv opplever det slik: «I noen tilfeller vil hensynet til barnets beste kunne tale for at politiet foretar inngrep, også der inngrepet ikke er i samsvar med barnets uttrykte ønske. Maktbruk må antas i mange tilfeller også å ville være til barnets beste, vurdert opp mot alternativene i en gitt situasjon.»

Politidirektoratet har i *Nasjonal retningslinje for politiets møter med barn* utdypet hvordan politiet skal ivareta sitt ansvar for å utøve tjenesten på en måte som sikrer ivaretakelsen av barnets beste.

2.2.2 Gjennomføringen av frihetsberøvelse av barn

Det følger av politiloven § 8 første ledd at politiet kan innbringe personer til «politistasjon eller annet lokale som benyttes under polititjenesten». Innbringelser som gjennomføres i form av innsettelse i politiarrest er nærmere regulert i forskrift om bruk av politiarrest og i Politidirektoratets instruks for politiets arrester (arrestinstruksen). Forskriften gir overordnede rammer og krav til forholdene i politiarrest, mens arrestinstruksen gir mer detaljerte bestemmelser om den praktiske gjennomføringen av frihetsberøvelse i politiarrest.

Forskriften og arrestinstruksen gjelder for bruk av politiets arrester uavhengig av hjemmelsgrunnlaget for oppholdet i arresten, jf. forskriften § 1-1. Det er imidlertid ingen automatikk i at innbrakte settes på celle i politiarrest. Dette spørsmålet vurderes av vaksjef i hvert enkelt tilfelle, jf. arrestinstruksen punkt 5.1.

I arrestinstruksen punkt 5.9 bokstav a er det gitt særlige regler om barn under 18 år. Det følger av bestemmelsen at innbrakte barn under 15 år aldri skal settes på celle, men plasseres på «annet egnet sted» under «skjerpet tilsyn». Slik plassering omfattes ikke av arrestinstruksen. «Skjerpet tilsyn» innebærer at minst én tjenesteperson skal være fysisk til stede sammen med barnet på ethvert tidspunkt under innbringelsen for å være i stand til å gripe inn umiddelbart, jf. arrestinstruksen punkt 1.4 nr. 5. Hva som utgjør «annet egnet sted» er ikke beskrevet spesifikt for innbrakte barn under 15 år, men er omtalt for barn som er tilbakeholdt etter politiloven § 13 (se nedenfor).

Barn mellom 15 og 18 år skal som hovedregel heller ikke plasseres på celle eller låst rom, med mindre det er «tvingende nødvendig», jf. arrestinstruksen punkt 5.9 bokstav a. I påvente av vurdering av dette skal barnet undergis skjerpet tilsyn, jf. beskrivelsen ovenfor. Alternative tiltak, herunder kontakt med barnevernet, skal være vurdert og dokumentert. Dersom celle benyttes, skal såkalt U18-celle brukes der det er tilgjengelig. I arrestinstruksen er det gitt egne bestemmelser om at det skal være tilgjengelig et tilstrekkelig antall U18-celler, som skal være innredet på en måte som «minimerer isolasjonsopplevelsen», se instruksens punkt 3.3. U18-celle er en møblert ventecelle med tilgang til blant annet lesestoff, musikk, og tv/strømming, jf. arrestinstruksens punkt 1.4 nr. 18. Dersom barnet settes på celle, skal oppholdet være kortest mulig. Det tilbys å ha åpen celledør med vakthold utenfor når det er praktisk mulig. Dersom celle ikke benyttes, brukes andre løsninger som kontor, møterom eller lignende, med vakthold i eller utenfor rommet.

Barnet skal informeres om grunnlaget for frihetsberøvelsen og videre prosess på en måte som barnet forstår, og dette skal også gis skriftlig. Foreldre eller foresatte skal varsles når arrestanten er under 18 år, jf. politiinstruksens § 9-2 andre ledd, så fremt ikke annet er bestemt av påtalemyndigheten, jf. straffeprosessloven § 182 andre ledd. Også barnevernet skal varsles ved innbringelse av barn, jf. arrestinstruksens punkt 5.9 a. I noen situasjoner må det tilkalles tolk for å kunne kommunisere med barnet og/eller foreldrene.

Politiet plikter å vurdere behovet for og sørge for nødvendig helsehjelp før og under arrestoppholdet for alle innsatte, jf. forskrift om bruk av politiarrest § 2-3. For barn fremgår det av arrestinstruksen punkt 5.9 a at helsetilsyn skal tilbys før og under oppholdet i arresten, og manglende gjennomføring skal begrunnes. Dersom forsvarlig helsetilsyn ikke kan sikres når det er vurdert nødvendig, skal barnet ikke settes på celle. Ved løslatelse skal den mindreårige som hovedregel transporteres hjem av politiet.

Forsvarerbistand vil kunne være aktuelt dersom det innbrakte barnet har status som mistenkt eller siktet. Alle som har status som mistenkt eller siktet i en straffesak har rett til å la seg representere av forsvarer på ethvert trinn av saken, jf. straffeprosessloven § 94 og påtaleinstruksen § 8-1 andre ledd. En person som innbringes fra et åsted uten at det foreligger noen konkret mistanke mot vedkommende, jf. § 8 første ledd nr. 4, omfattes ikke av straffeprosessloven § 94.

Oppnevning av forsvarer kan være aktuelt ved en innbringelse etter politiloven § 8 dersom det er behov for å gjennomføre et innledende avhør. Forsvarer bør som hovedregel søkes oppnevnt dersom det skal gjennomføres avhør av et barn under 18 år som er innbrakt etter politiloven, jf. RA-2023-1676 punkt 5.2 og 5.3 side 16-17. Det aktuelle hjemmelsgrunnlaget vil være oppnevning etter straffeprosessloven § 100 andre ledd, det vil si at «særlige grunner taler for det». Kompetansen til å oppnevne forsvarer etter denne bestemmelsen ligger til retten. Selv om bestemmelsen gjelder «siktete», skal ordlyden tolkes vidt, jf. LF-2015-141889.

Når siktede er under 18 år, har vergen partsrettigheter, jf. straffeprosessloven § 83 første ledd. Ifølge § 93 er det da vergen som velger forsvarer, jf. straffeprosessloven § 94 andre ledd. Barn under 15 år kan ikke gis status som siktet, men det samme antas å gjelde ved oppnevning av forsvarer for innbrakte barn. Det kan også bli aktuelt å oppnevne midlertidig verge etter reglene i vergemålsloven § 27 og 34 dersom foreldre/verger anses inhabile til å skjøtte barnets interesser i saken. Kompetansen ligger til statsforvalteren, jf. vergemålsloven § 4.

Det følger av arrestinstruksen punkt 5.9 b at barn som er tilbakeholdt etter politiloven § 13, ikke skal innsettes på celle. Barn som er tilbakeholdt etter denne hjemmelen kan plasseres på oppholdsrom eller annet egnet rom i arrestområdet inntil avklaring med foreldre/foresatte eller barnevernet foreligger, såfremt andre alternativer ikke er tilgjengelige. Barnet skal undergis skjerpet tilsyn og skjermes fra kontakt med personer som settes inn på celler. Informasjon om oppholdet skal ikke føres i arrestjournalen, men føres i Politiets operativsystem (PO) som et oppdrag. Det er også for denne gruppen presisert at slik plassering ikke omfattes av arrestinstruksen. Oppnevning av forsvarer vil ikke være aktuelt når barn tilbakeholdes etter politiloven § 13, ettersom formålet er umiddelbart å bringe barnet til foreldre/verger eller barnevern.

2.2.3 Straffeprosessuelle tvangsmidler overfor barn

Barn under 15 år kan ikke straffes, jf. straffeloven § 20 første ledd. Politiet har likevel etterforsningsplikt der en mulig lovbrøyer er mellom 12 og 15 år, og en etterforsningsadgang der et barn som ikke er fylt 12 år har begått en ellers straffbar handling, jf. straffeprosessloven § 224 andre og tredje ledd. Etterforskning i slike saker skal både forebygge at det enkelte barnet begår nye ellers straffbare handlinger, og skal i tillegg virke allmennpreventivt. Samtidig ivaretas hensynet til fornærmede og samfunnets generelle interesse av at forhold som ikke er bagatellmessige, etterforskes og oppklares, se Ot.prp. nr. 106 (2001–2002) punkt 3.1.4 side 17.

Straffeprosessloven bygger på flere punkter på et prinsipp om at tvangsmidler kan brukes også når lovbrøyerer mangler skyldene. Dette reflekteres i bestemmelsene om de fleste tvangsmidler, jf. straffeprosessloven § 157 om kroppslig undersøkelse og § 195, jf. § 196, om ransaking. Bruk av disse tvangsmidlene er altså ikke betinget av at de subjektive vilkårene for straff er oppfylt. Pågripelse er imidlertid bare hjemlet overfor personer uten skyldene som er over den kriminelle lavalder, og bare når det er aktuelt å reise sak om særreaksjon, jf. straffeprosessloven § 171 tredje ledd.

Barn mellom 15 og 18 år kan pågripes dersom vilkårene for pågripelse for øvrig er oppfylt, men de «bør» ikke pågripes hvis det ikke er «særlig påkrevd», jf. straffeprosessloven § 174. Uttrykket «særlig påkrevd» markerer at terskelen for pågripelse av barn er høy, og vilkåret skal forstås som at det gjelder et skjerpet nødvendighets-/subsidiaritetskrav ved at pågripelse er et subsidiært virkemiddel til alternative, mindre inngripende tiltak, se NOU 2016: 24 punkt 14.3.4.1 side 313. Kravet til at pågripelse skal være «særlig påkrevd» legger også føringer for forholdsmessighetsvurderingen etter straffeprosessloven § 170 a ved at kravet til begrunnelse for bruk av tvangsmiddelet er skjerpet, jf. Rt. 2009 s. 1025 avsnitt 13.

Barn mellom 15 og 18 år skal ikke varetektsfengsles hvis det ikke er «tvingende nødvendig», jf. straffeprosessloven § 184 andre ledd andre punktum. Dette innebærer et absolutt krav om at det ikke skal finnes noe alternativ til frihetsberøvelse, jf. særmerknaden til § 184 i Prop. 135 L (2010–2011) side 171.

Barn under den kriminelle lavalder kan ikke pågripes. Straffeprosessloven og politiloven gir likevel hjemmel for bruk av makt for gjennomføring av de tvangsmidlene som kan rettes også mot barn under 15 år, som ransaking, beslag og kroppslig undersøkelse. Det rettslige grunnlaget for kortvarig frihetsinnskrenkning som ledd i bruken av disse tvangsmidlene følger av de aktuelle bestemmelsene i straffeprosessloven sammenholdt med politiloven § 6 fjerde ledd.

2.3 Grunnloven og internasjonale forpliktelser

Både Grunnloven § 94, Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) artikkel 5 og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 9 gir vern mot vilkårlig frihetsberøvelse. I tillegg oppstiller FNs barnekonvensjon særskilte rammer for frihetsberøvelse av barn. Grunnlovsvernet er antatt å ha samme rekkevidde som de internasjonale konvensjonene Norge er bundet av. Barnekonvensjonen, SP og EMK er gjort til en del av norsk rett med forrang over annen norsk lov, jf. menneskerettsloven § 3.

Det følger av Grunnloven § 94 at ingen må fengsles eller berøves friheten på annen måte enn i lovbestemte tilfeller og på den måte som lovene foreskriver. Frihetsberøvelsen må være nødvendig og ikke utgjøre et uforholdsmessig inngrep.

SP artikkel 9 oppstiller et vern mot vilkårlig frihetsberøvelse og beskytter retten til personlig sikkerhet. SP artikkel 9 nr. 1 oppstiller et krav om at frihetsberøvelsen må ha hjemmel i lov, men overlater til lovgivningen i det enkelte land å bestemme når frihetsberøvelse skal kunne skje.

Etter EMK artikkel 5 må ingen berøves friheten unntatt i et av de opplistede tilfellene i nr. 1 bokstav a til f, og i samsvar med en framgangsmåte som er foreskrevet ved en tilstrekkelig presis nasjonal lovhjemmel. Et forholdsmessighetskrav følger ikke direkte av ordlyden i artikkel 5 nr. 1, men er innfortolket av Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) i visse tilfeller.

EMK artikkel 5 nr. 1 bokstav b åpner for frihetsberøvelse av en person «som ikke har etterkommet et lovlig pålegg av en domstol eller for å sikre at en forpliktelse foreskrevet ved lov, blir oppfylt». EMD har slått fast at blant annet innbringelse for ordensforstyrrelse på visse vilkår kan være forenlig med artikkel 5 nr. 1 bokstav b, se for eksempel *Ostendorf mot Tyskland* (15598/08), som gjaldt preventiv arrest av en fotballsupporter i forbindelse med forventede ordensforstyrrelser under en fotballkamp. EMD aksepterte preventiv frihetsberøvelse fordi innbringelsen var en direkte følge av manglende etterlevelse av pålegg gitt av politiet. Formålet «for å sikre at en forpliktelse foreskrevet ved lov, blir oppfylt» er i norsk sammenheng vurdert å kunne være grunnlag for innbringelse etter politiloven § 8 av personer som har begått en ordensforstyrrelse eller ikke etterkommet politiets pålegg.

EMK artikkel 5 nr. 1 bokstav c regulerer frihetsberøvelse for straffeprosessuelle formål. Bestemmelsen åpner for frihetsberøvelse i tre ulike tilfeller: 1) Når det foreligger rimelig grunn til mistanke om en straffbar handling, 2) når det er rimelig grunn til å anse frihetsberøvelsen nødvendig for å hindre personen i å begå en straffbar handling eller for 3) å hindre personen i å flykte etter å ha begått en straffbar handling. Det er i utgangspunktet et krav etter alle tre alternativer at frihetsberøvelsen skjer «for å stille ham for den kompetente rettslige myndighet», altså et straffeforfølgningsformål. Dette kravet har likevel blitt fraveket av EMD i

relasjon til alternativ 2 om preventiv frihetsberøvelse utenfor straffesak, se *S., V. og A mot Danmark* (35553/12, 36678/12 og 36711/12).

Departementet er ikke kjent med at det foreligger avgjørelser fra EMD som gjelder helt kortvarig administrativ arrest av barn. EMD har imidlertid gjennom sin praksis fastslått at det gjelder et kvalifisert forholdsmessighetskrav for at maktbruk overfor barn skal være forenlig med EMK. Eksempelvis kan politiets opptreden overfor barn være i strid med forbudet mot tortur og umenneskelig eller nedverdiggende behandling i EMK artikkel 3, selv om samme maktanvendelse kunne ha vært akseptert mot voksne, jf. blant annet uttalelsen i dom 27. april 2017 *Zherdev mot Ukraina* (nr. 34015/07) avsnitt 86:

“Police behaviour towards minors may be incompatible with the requirements of Article 3 of the Convention simply because they are minors, whereas it might be deemed acceptable in the case of adults. Therefore, law-enforcement officers must show greater vigilance and self-control when dealing with minors.”

Domstolen har også tatt stilling til barns særlige behov i forbindelse med straffesaker. I dom 16. desember 1999 *T. og V. mot Storbritannia* (sak nr. 24724/94 og 24888/94) fant EMD at rettssaken mot to elleve år gamle barn som var tiltalt for drap på et to år gammelt barn, utgjorde et brudd på retten til rettfærdig rettergang etter EMK art. 6 nr. 1. Domstolen uttalte i avsnitt 84:

«... it is essential that a child charged with an offence is dealt with in a manner which takes full account of his age, level of maturity and intellectual and emotional capacities, and that steps are taken to promote his ability to understand and participate in the proceedings.”

Selv om saken ikke omhandlet frihetsberøvelse etter artikkel 5, legges det til grunn at prinsippet om at det skal tas hensyn til barnets alder, modenhet og intellektuelle og følelsesmessige kapasitet, også gjelder i disse tilfellene.

Ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn, jf. Grunnloven § 104 andre ledd. Barnekonvensjonen artikkel 3 nr. 1 slår tilsvarende fast at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører barn. Barnekonvensjonen artikkel 37 gir et særskilt vern mot vilkårlig frihetsberøvelse av barn. Konvensjonen er likevel ikke til hinder for frihetsberøvelse av barn om det skjer lovmessig og som «en siste utvei og for et kortest mulig tidsrom», jf. artikkel 37 bokstav b. Uttrykket «siste utvei» innebærer at mindre restriktive tiltak må være prøvd og funnet eller vurdert som utilstrekkelige. En slik forståelse av bestemmelsen er også lagt til grunn av FNs barnekomité, se dens generelle kommentar nr. 24 (2019) om barns rettigheter i rettssystemet punkt 85 flg. Etter artikkel 37 bokstav c skal ethvert barn som er berøvet friheten «behandles med menneskelighet og med respekt for menneskets iboende verdighet og på en måte som tar hensyn til barnets behov i forhold til dets alder».

2.4 Andre lands rett

2.4.1 Sverige

I Sverige er fristen for innbringelse ved ordensforstyrrelse mv. seks timer, jf. polislagen 16 § tredje stycket, jf. 13 § andra stycket. Det er også egne regler for å dra omsorg for barn under 18 år i risikosituasjoner, jf. 12 §.

Det er egne regler for tilbakeholdelse i forbindelse med avhør. Personer over 15 år som ikke er pågrepet eller varetektsfengslet kan på nærmere vilkår tilbakeholdes i seks timer for avhør, med inntil seks timers forlengelse dersom det er av «særlig viktighet» og vedkommende er mistenkt, jf. rättegångsbalken 23 kap. 9 § första stycket. Barn under 15 år kan på nærmere vilkår tilbakeholdes i tre timer for avhør, med inntil tre timers forlengelse dersom det er av særlig viktighet for etterforskingen, eller inntil seks timer dersom barnet er mistenkt, jf. rättegångsbalken 23 kap. 9 § andra stycket. Sistnevnte frist ble utvidet ved lovendring 1. oktober 2025.

Svensk rett gir ikke adgang til pågrepelse av barn under 15 år. For mistenkte under 21 år gjelder en egen lov med særskilte prosessregler for personer under 21 år som er mistenkt for lovbrudd, lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL), som utfyller rättegångsbalken. LUL åpner for bruk av visse frihetsberøvende tvangsmidler overfor mistenkte under 15 år som ledd i etterforsking.

LUL 35 § åpner for at enhver kan tilbakeholde mistenkte barn under 15 år som har begått lovbrudd som kan straffes med fengsel, og som påtreffes på fersk gjerning eller på flukt på gjerningsstedet. Der en privatperson har anholdt barnet, skal barnet overleveres til nærmeste polititjenesteperson. Deretter skal det umiddelbart besluttet om barnet skal løslates eller holdes tilbake for avhør i tråd med reglene i rättegångsbalken.

Mistenkte barn både under og over 15 år kan også på nærmere vilkår tilbakeholdes for overlevering til foreldre, verger eller barnevern, med tidsfrist på seks timer, jf. LUL 14 § og 35 § tredje stycket. Fristen ble utvidet fra tre til seks timer ved lovendring 1. oktober 2025.

For barn over 15 år gjelder i hovedsak de ordinære reglene for pågrepelse i rättegångsbalken 24 kap., utfyllt av visse særregler i LUL.

Den svenske Riksdagen vedtok 13. august 2026 å senke den strafferettslige lavalderen fra 15 til 14 år for alvorlige lovbrudd. Ordningen skal gjelde midlertidig i en femårsperiode og gjelder ved lovbrudd og forsøk på lovbrudd som har en strafferamme på fire års fengsel eller mer. Lovendringen innebærer at tvangsmidler som i dag kan benyttes overfor barn under 15 år, skal kunne anvendes overfor barn under 14 år ved etterforsking av slike lovbrudd. I

sammenheng med dette er det også vedtatt at de særlige reglene i lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) bare skal gjelde for personer under 18 år. Lovendringene trådte i kraft 10. september 2026.

2.4.2 Danmark

I Danmark er fristen for innbringelse som følge av ordensforstyrrelse seks timer, jf. politiloven § 5 stk. 3, jf. stk. 1. Det er tillegg innført en utvidet frist på 12 timer ved innbringelse i forbindelse med demonstrasjoner eller opptøyer, jf. § 8 stk. 4, jf. stk. 1 og § 9 stk. 3, jf. stk. 1. Det er også regler for å dra omsorg for barn under 18 år i risikosituasjoner, jf. politiloven §§ 12 og 13.

Dansk rett har særlige rettsregler for tilbakeholdelse av barn under 15 år som med «rimelig grund» kan mistenkes for et straffbart forhold, jf. retsplejeloven § 821 a stk. 1, jf. § 755 stk. 1. Barn under 15 år kan også tilbakeholdes når de påtreffes i umiddelbar tilknytning til begåtte straffbare forhold, jf. retsplejeloven § 821 a jf. §§ 755 stk. 2-5, 758 stk. 1 og § 759.

Loven inneholder nærmere regler om hvordan tilbakeholdelse av barn skal gjennomføres. Etter § 755 stk. 4 gjelder det et krav om at inngrepet ikke må være uforholdsmessig. I vurderingen av om tilbakeholdelse vil være uforholdsmessig, skal det legges vekt på den særlige belastningen som inngrepet må antas å innebære på grunn av vedkommendes unge alder, jf. § 821 c. Loven oppstiller ingen nedre aldergrense for å foreta tilbakeholdelse etter § 821 a.

Tilbakeholdelsen skal være så kort som mulig, og kan kun overstige seks timer når vesentlige hensyn til etterforskningen gjør dette påkrevd. Maksimal tidsgrense er 24 timer, jf. retsplejeloven § 821 a stk. 4. For barn over 15 år gjelder de ordinære reglene for pågripelse, jf. retsplejeloven § 755 flg.

2.5 Departementets vurderinger og forslag

2.5.1 Behovet for utvidelse av fristen

Departementet ser at politiet i enkelte tilfeller kan trenge lenger tid enn dagens frist på fire timer for å kunne håndtere barn som innbringes etter politiloven § 8 på en god måte og til barnets beste. Departementet vurderer, på bakgrunn av innspillet fra politiet beskrevet i punkt 2.1, at det er behov for en utvidelse av fristen for innbringelse etter politiloven § 8 for barn under 18 år.

Behovet for å utvide tidsfristen skyldes at politiet trenger tid til å koordinere med eksterne aktører som må involveres ved innbringelse av barn. Dette gjelder særlig ved innbringelse av barn på kvelds- og nattestid og i helger. Det kan for eksempel være behov for å oppnå kontakt med foreldre eller verger, eller å etablere kontakt med barnevernet for å finne alternative løsninger dersom hjembringelse ikke lar seg gjøre eller ikke er aktuelt. I noen situasjoner må det også tilkalles tolk for å

kunne kommunisere med barn og foreldre. Dersom det er aktuelt å gjennomføre et avhør, vil det som hovedregel måtte oppnevnes forsvarer, jf. punkt 2.2.2. Videre vil de geografiske avstandene til politilokasjonene variere avhengig av hvor barnet påtreffes, noe som kan innebære at også transporttiden kan utfordre dagens frist på fire timer.

Departementet vurderer at en utvidet frist kan bidra til å sikre bedre ivaretagelse av barnet. At politiet gis tid til å områ seg og koordinere, kan bidra til å skape ro rundt situasjonen og gi grunnlag for å finne bedre løsninger for barnet når det slippes ut. Barnets egen sikkerhet kan også tale for en fristutvidelse i tilfeller hvor det er nødvendig å avklare om det foreligger en trusselsituasjon mot barnet, for eksempel i mer komplekse saker der barn utnyttes eller rekrutteres til kriminalitet. Slike undersøkelser kan være tidkrevende, idet det kan være behov for å motta forklaringer både fra barnet selv og andre involverte og for å gjennomføre ytterligere etterforskingsskritt. Departementet vurderer derfor at en utvidelse av fristen er i tråd med hensynet til barnets beste. Det understrekes samtidig at fristen er en lengstefrist, og at ingen skal holdes tilbake lenger enn nødvendig, jf. politiloven § 8 andre ledd. Hvor lenge det er behov for å holde på et barn vil variere fra sak til sak. Forslaget om å utvide fristen er ment å skape et rom for å kunne holde på barn i et lenger tidsrom enn i dag i de konkrete tilfellene hvor dette anses nødvendig for god ivaretagelse av barnet.

En fristutvidelse vil også gi bedre tid til å gjennomføre innledende avhør for å avklare hvem på et åsted for et alvorlig lovbrudd mistanken eventuelt kan rettes mot i tilfeller av innbringelser etter politiloven § 8 første ledd nr. 4. Som nevnt i punkt 2.2.2 stilles det særlige krav til involvering av barnevern, foreldre og verger eller oppnevnt midlertidig verger, forsvarer og eventuelt tolk når den innbrakte er under 18 år. Dette er tiltak som samlet sett er krevende å få gjennomført i løpet av dagens frist på fire timer.

Departementet presiserer at innbringelse etter § 8 første ledd nr. 4 ikke er aktuelt dersom det i initialfasen av etterforskningen av et alvorlig lovbrudd allerede foreligger et mistankegrunnlag som gjør at det er grunn til å rette etterforskningen mot barnet, jf. punkt 2.2.1. I slike tilfeller vil det for barn over 15 år kreve en vurdering av om vilkårene for pågrep etter straffeprosesslovens regler er oppfylt. For barn under 15 år vil tilbakeholdelse etter politiloven § 13 kunne være aktuelt, slik at politiet kan tilbakeholde barnet med sikte på å overlate det til foreldre, andre verger eller barnevernet.

Innbringelse etter politiloven § 8 innebærer frihetsberøvelse og utgjør et inngrep i retten til personlig frihet etter EMK artikkel 5 nr. 1. Inngrepet må derfor være i samsvar med unntaksadgangen bestemmelsen oppstiller, samt de øvrige kravene som følger av Grunnloven og internasjonale forpliktelser omtalt i punkt 2.3.

Den foreslåtte endringen i politiloven § 8 er begrenset til en forlengelse av lengstefristen for innbringelse av barn under 18 år. Spørsmålet blir da om fristutvidelsen kan anses forholdsmessig i relasjon til Grunnloven og våre internasjonale forpliktelser. Dette beror på en avveining mellom politiets behov og hensynet til barnets beste.

At frihetsberøvelse av barn skal være en siste utvei og være for et kortest mulig tidsrom, innebærer ikke at tidsfristen må settes så kort at det går utover politiets mulighet til å ivareta innbrakte barn på en god måte. Det vil i så fall ikke nødvendigvis være til barnets beste. Departementet viser til at den foreslåtte utvidelsen er relativt kort, og først og fremst er begrunnet i at politiet skal kunne gjennomføre og avslutte innbringelser av barn på en forsvarlig måte. Som tidligere nevnt kan innbringelse av barn medføre behov for tidkrevende skritt for å sikre ivaretagelse av barnet.

Den foreslåtte endringen innebærer kun at innbringelsen kan vare lenger enn i dag, og vil ikke utvide adgangen til å innbringe barn. Den medfører heller ikke noen ytterligere adgang til innsettelse på celle eller andre inngripende tiltak. Selv om fristen utvides, er det fortsatt tale om en forlenget maksimalfrist. Det følger allerede av politiloven § 8 andre ledd at ingen kan holdes tilbake lenger enn nødvendig. Dette innebærer at barnet må løslates tidligere dersom det ikke lenger er nødvendig og forholdsmessig å opprettholde innbringelsen. Medregnet forslaget om å innføre et skjerpet nødvendighetskrav, som omtalt i punkt 2.5.3, representerer utvidelsen av innbringelsesfristen et relativt begrenset inngrep. Departementet vurderer at en utvidelse av tidsfristen fra fire til seks timer vil være i samsvar med Grunnloven og Norges internasjonale forpliktelser.

Departementet har vurdert om det er behov for at fristutvidelsen også omfatter voksne. Da hjemmelen for innbringelse ble flyttet til politiloven i 1995, ble fristen vurdert utvidet til seks timer under henvisning til at fristen på fire timer i praksis hadde vist seg å være for kort, for eksempel i forbindelse med demonstrasjoner og identitetssjekk av innbrakte, jf. *Utkast til ny lov om politiet med motiver* (1991) del V side 70-71. Departementet konkluderte den gang med at det ikke forelå «... opplysninger som med tilstrekkelig styrke underbygger behovet for en slik utvidelse», jf. Ot.prp. nr. 22 (1994–95) punkt 2.6.2.1 side 20. Departementet er heller ikke i dag kjent med forhold som tilsier at det er behov for å utvide fristen for innbringelse på generelt grunnlag. Fristutvidelsen som nå foreslås er begrunnet i særskilte omstendigheter rundt innbringelse av barn. Det vises til vurderingen ovenfor.

2.5.2 Hvor lang bør fristutvidelsen være?

Departementet har vurdert hvor lang fristutvidelsen bør være for å oppnå formålet, som primært er å gi politiet bedre tid til å involvere andre aktører, som foreldre, andre/verger og barnevernet for å sikre at noen tar omsorg og ansvar for barnet

etter at det har vært innbrakt. En fristutvidelse på to timer vil, slik departementet ser det, gi politiet noe bedre tid til å involvere andre aktører ved innbringelse av barn under 18 år.

En frist på seks timer kan imidlertid være knapp dersom innbringelsen skjer i helgen, eller på kvelds- og nattestid. Hvis et barn blir innbrakt sent på kvelden, vil det kunne være uforsvarlig å løslate det midt på natten. Tidsbehovet vil også variere ulike steder i landet grunnet ulike geografiske avstander og beroende på hvor tilgjengelig barnevernstjenesten er.

Dersom det er behov for å gjennomføre et innledende avhør ved innbringelse etter politiloven § 8 nr. 4, vil også en totimers utvidelse være til hjelp. En såpass kort fristutvidelse vil imidlertid også i disse tilfellene kunne bli i korteste laget, ettersom avhør av barn som hovedregel krever involvering av foreldre eller andre verger, barnevern og forsvarer.

Fristutvidelsen bør samtidig begrenses til det som er strengt nødvendig for å ivareta behovet, gitt de folkerettslige rammene særlig barnekonvensjonen oppstiller, se nærmere omtale i punkt 2.3.

Ved vurderingen av hvor lang fristen bør være har departementet sett hen til reglene i Danmark og Sverige. Sveriges lengstefrist ved innbringelser er seks timer. I Danmark er hovedregelen seks timer, men slik at den er utvidet til tolv timer i visse tilfeller, se punkt 2.4.2.

En utvidelse fra fire til seks timer har vært diskutert også tidligere, uten at diskusjonen da gjaldt spesifikt fristen for innbringelse av barn, se punkt 2.5.1.

Departementet foreslår som utgangspunkt at fristen for innbringelse av barn etter politiloven § 8 utvides fra fire til seks timer. Det bes imidlertid om høringsinstansenes synspunkter på om det kan være behov for en lengre utvidelse av lengstefristen, mest nærliggende åtte eller ti timer.

2.5.3 Skjerpet nødvendighetskrav

Som det fremgår av punkt 2.2.3 er det et vilkår for pågripelse av barn mellom 15 og 18 år at det er «særlig påkrevd», jf. straffeprosessloven § 174. Samme terskel gjelder for idømmelse av ubetinget fengselsstraff overfor mindreårige, jf. straffeloven § 33. For varetektsfengsling av barn i samme aldersgruppe er det et vilkår at det er «tvingende nødvendig», jf. straffeprosessloven § 184 andre ledd andre punktum.

Dersom innbringelsesfristen utvides til seks timer som foreslått her, vurderer departementet at det kan være grunn til også å lovfeste et skjerpet nødvendighetskrav for innbringelse av barn under 18 år. Det foreslås derfor å presisere i politiloven § 8 andre ledd andre punktum at barn under 18 år ikke kan holdes tilbake etter denne bestemmelsen med mindre det er «særlig påkrevd». Det

understrekes at FNs barnekonvensjon artikkel 3 og artikkel 37 bokstav b, som omtalt i punkt 2.3, allerede setter rammer for anvendelsen av politiloven § 8 overfor barn. Å ta inn et skjerpet nødvendighetskrav i politiloven § 8 tydeliggjør at terskelen for å innbringe barn er, og skal være, høy. Kravet er ment å gjelde generelt for innbringelse av barn, ikke kun ved innbringelser som varer lenger enn fire timer.

3 Skikkethet som vilkår for opptak til videreutdanning og høyere grads studier ved Politihøgskolen

Etter endring av politiloven § 24 b andre ledd ved lov 19. juni 2026 nr. 46, i kraft 1. juli 2026, kan Politihøgskolen oppstille krav om plettfriandel for opptak til videreutdanning og høyere grads studier. Dersom det oppstilles et slikt krav skal det kreves fremlagt uttømmende og utvidet politiattest fra søkerne i henhold til politiregisterloven § 41. Før endringen gjaldt kravet om plettfriandel og hjemmelen for å kreve fremlagt politiattest kun som vilkår for opptak til Politihøgskolens bachelorutdanning, se § 24 b første ledd.

Bakgrunnen for lovendringen er etableringen av årsstudiet *Innføring i etterforskning*. Dette årsstudiet, som er i gang fra høsten 2026, er etablert for å styrke kvaliteten og kapasiteten i etterforskningsmiljøene i politiet og for å rekruttere personer med annen fagbakgrunn enn politiutdanning til etterforskningsfeltet. For å sikre at de som gjennomfører studiet senere kan tilsettes i politiet, som er målsettingen med studietilbudet, var det behov for å innføre krav om plettfriandel forut for opptak.

I dag er det om lag 140 ulike etter- og videreutdanningstilbud ved Politihøgskolen, av kortere og lengre varighet. Hovedtyngden av disse tilbudene retter seg mot ansatte i politiet og påtalemyndigheten, men det er også flere studier som retter seg mot andre målgrupper, både i privat og offentlig sektor. Eksempler på dette er kurs og etterutdanning om økonomisk kriminalitet, som retter seg mot bankansatte og tilsatte i andre kontrolltater. Formålet er ikke at disse personene senere skal kunne tilsettes i politiet.

I forbindelse med behandlingen i Stortinget våren 2026 av forslaget om å innføre krav om plettfriandel og hjemmel for å kreve fremlagt politiattest, mente justiskomiteens flertall at Politihøgskolen også bør kunne oppstille krav til skikkethet før opptak. Om bakgrunnen for det skriver komiteflertallet i Innst. 382 L (2025–2026):

«Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, mener det er viktig at det stilles høye krav om skikkethet i tillegg til strenge krav om plettfriandel før opptak til årsstudiet på Politihøgskolen, på linje med det som gjelder før opptak til bachelor i politiutdanningen. Dette må reguleres tydelig og praktiseres for alle søkere.

Flertallet mener det er å sløse med ressurser dersom man tilbyr plass på

studier ved Politihøgskolen til personer som ikke er skikket til å utføre politiarbeid. Flertallet mener at man må stanse ikke-skikkede personer før de starter på studier ved Politihøgskolen. Å skyve ansvar og utgifter til undersøkelse om personer er skikket helt frem til ansettelsesprosessen ved de ulike politidistrikt, blir feil bruk av knappe ressurser og nok et eksempel på sløsing av offentlighetens midler.»

Ved anmodningsvedtak nr. 911 (2025-2026) har Stortinget bedt «regjeringen fremme forslag om at Politihøgskolen også kan fastsette krav om skikkethet før opptak til årsstudiet ved Politihøgskolen på linje med krav til plettfriandel.»

3.1 Departementets vurdering og forslag

Per tid er krav om skikkethet bare et vilkår for opptak til Politihøgskolens grunnutdanning, jf. § 24 b første ledd.

Skikkethetsvurderingen ved opptak til bachelor gjennomføres i praksis ved at opptaksnemnda vurderer om søkeren er egnet for tjeneste i politiet. Hensikten med vurderingen er å måle søkerens kompetanse til å gjennomføre politiutdanningen og senere tjenestegjøre i politietaten. Vurderingen gjøres på bakgrunn av digitale tester og intervju. Det gjøres en vurdering av om kandidatene har evne til åpenhet og inkludering, samhandling og handlekraft. Modenhet, analytiske evner og integritet er også sentrale vurderingskriterier. I tillegg til kravet om fremleggelse av politiattest kan det også innhentes opplysninger om henlagte straffesaker og andre forhold som kan ha betydning for skikketheten. I praksis kan dette være krevende vurderinger.

Stortingets anmodningsvedtak gjelder etter sin ordlyd før opptak til årsstudiet, som forstås som årsstudiet *Innføring i etterforskning*. Begrunnelsen kan imidlertid synes å favne videre.

Det fremgår av Prop 36 L (2025–2026) punkt 13 at Politidirektoratet, under høringen av forslaget om krav om plettfriandel for opptak til etterforskningsstudiet, også hadde vurdert om det også burde inntas et krav om skikkethet, men uten at direktoratet valgte å foreslå det. Politihøgskolen uttalte i samme høring at det «synes lite tjenlig å innføre en opptaksprosess der man også skal vurdere studentenes skikkethet for tjeneste i politiet. Det vises til at en slik ordning vil medføre omfattende praktiske konsekvenser og merarbeid, også underveis i utdanningen dersom det oppstår nye forhold.» Politiets Fellesforbund var av en annen oppfatning og mente «at det må stilles strenge krav om plettfriandel og skikkethet ved opptak til årsstudiet, på linje med det som gjelder ved opptak til bachelor i politiutdanning. Dette må reguleres tydelig og praktiseres for alle søkere.»

Departementet vurderer fortsatt at det ikke er noe stort behov for å kunne oppstille krav til skikkethet for tjeneste i politiet som vilkår for opptak til etterforskningsstudiet eller andre videre- og etterutdanninger ved Politihøgskolen.

Noe slikt krav om skikkethet har heller ikke vært stilt til inneværende års studenter på etterforsningsstudiet. For videreutdanninger og høyere grads studier hvor målgruppen er tilsatte i politiet anses dette unødvendig, da disse til enhver tid må være skikket for tjeneste. I tillegg kommer at Politihøgskolen som nevnt har mange etterutdanningstilbud rettet mot personer som verken er ansatt i og heller ikke senere vil være aktuelle for tilsetting i politiet. Dersom det oppstilles et slikt krav må innholdet i det og vurderingen tilpasses det enkelte studie, noe som i så fall vil ha administrative og økonomiske konsekvenser for Politihøgskolen.

Departementet ber likevel om høringsinstansenes syn på behovet for en hjemmel i politiloven til å kunne stille krav om skikkethet også ved opptak til videreutdanninger og høyere grads studier ved Politihøgskolen og synspunkter på hvordan en slik i så fall bør formuleres. Det kan tenkes at det å oppstille et skikkethetskrav som vilkår for opptak kan være formålstjenlig for enkelte studier av en viss varighet som retter seg mot personer som senere kan være aktuelle og som ønskes rekruttert inn i politiet. En fleksibel regel som innebærer at Politihøgskolen selv kan beslutte når krav til skikkethet er nødvendig og hensiktsmessig før opptak til visse studier kan også tenkes benyttes f.eks. ved videreutdanningstilbud som forutsetter tilgang til taushetsbelagt eller sikkerhetsmessig sensitiv informasjon. Det kan ikke utelukkes at det etableres videreutdanningstilbud hvor slike hensyn er viktig å ta. Et krav om skikkethet åpner som nevnt for en grundigere bakgrunnssjekk i forbindelse med opptaket enn et krav om plettfri vandel alene.

Departementet ber på denne bakgrunn om høringsinstansenes innspill til følgende tilføyelse i politiloven § 24 b andre ledd:

Dersom studiet skal kvalifisere for ansettelse i eller arbeid for politiet, eller dersom studiets innhold, varighet eller andre særlige grunner tilsier det, kan Politihøgskolen også fastsette krav om skikkethet for opptak. Det kan da også innhentes opplysninger som nevnt i første ledd fjerde punktum.

I den grad det besluttes å stille krav til skikkethet som vilkår for opptak til et enkelt studie antas at det bør gjelde likt for alle søkerne til det aktuelle studiet.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget om å utvide fristen for innbringelse av barn under 18 år vil kunne medføre noe mer ressursbruk for politiet, fordi de vil kunne holde barn innbrakt i et lenger tidsrom enn i dag. Ved innbringelser av barn under 15 år må det avsettes arrestpersonale til å ta seg av barnet under innbringelsen, ettersom barn under 15 år aldri skal settes på celle, jf. kravene i arrestinstruksen punkt 1.3.1 og 5.9 bokstav a. Innbringelser av barn mellom 15 og 18 år krever også særlige tilpasninger. Heller ikke denne gruppen skal innsettes på celle med mindre det er tvingende nødvendig, og i de tilfeller der mindreårige unntaksvis blir plassert på celle, kreves særlige tiltak i form av ekstra tilsyn og oppfølging, jf.

arrestinstruksen punkt 5.9 a. Det legges imidlertid til grunn at det vil dreie seg om et fåtall barn og dermed en relativt liten merkostnad for politiet.

Generelt må det legges til grunn at dersom politiet og samfunnet for øvrig lykkes med å redusere kriminaliteten blant barn og unge og hindre nyrekruttering gjennom bedre forebygging, vil det spare politiet og en rekke andre aktører for betydelige fremtidige kostnader.

Forslaget til endring i politiloven § 24 b andre ledd, hvor det åpnes for å stille krav til skikkethet ved opptak til videreutdanning og høyere grads studier ved Politihøgskolen, antas å føre til noe merarbeid for Politihøgskolen og politiet. Merarbeidet vil i hovedsak påløpe ved utvidet bakgrunnssjekk før opptaket. Omfanget av merarbeid vil være avhengig av i hvor stor grad hjemmelen vil bli benyttet.

Eventuelle merutgifter dekkes innenfor Justis- og beredskapsdepartementets gjeldende budsjettammer.

5 Forslag til endringer i politiloven

I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven) gjøres følgende endringer:

§ 8 andre ledd skal lyde:

Ingen må holdes tilbake lenger enn nødvendig etter denne bestemmelsen og ikke ut over 4 timer. *Barn under 18 år må ikke holdes tilbake etter denne bestemmelsen med mindre det er særlig påkrevd, og ikke ut over 6 timer.*

§ 24 b andre ledd skal lyde:

Opptak til videreutdanning og høyere grads studier foretas av Politihøgskolen. Politihøgskolen kan fastsette krav om plettfriandel for opptak til videreutdanning og studier som nevnt i første punktum. Dersom det er fastsatt krav om plettfriandel for opptak, skal det kreves fremlagt uttømmende og utvidet politiattest for søkeren, jf. politiregisterloven § 41. *Dersom studiet skal kvalifisere for ansettelse i eller arbeid for politiet, eller dersom studiets innhold, varighet eller andre særlige grunner tilsier det, kan Politihøgskolen også fastsette krav om skikkethet for opptak. Det kan da også innhentes opplysninger som nevnt i første ledd fjerde punktum.* Departementet gir nærmere regler om saksbehandling og opptakskrav, herunder dokumentasjon av kompetanse.